Syyttäjälaitos

19.1.2023 SY/117/2023

Lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Syyttäjälaitoksen lausunto koskien Valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä (pakoterikosdirektiivi), SY/117/2023 19.1.2023

Syyttäjälaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelystä.

Syyttäjälaitos suhtautuu direktiiviehdotuksen tavoitteisiin myönteisesti.

Artiklan 4 kohdan mukaan enimmäisrangaistuksen on oltava vähintään viisi vuotta vankeutta, kun kyse on 3 artiklan 2 kohdan alakohdassa a-g, h (i) ja (ii) ja i alakohdassa tarkoitetuista rikoksista ja niihin liittyy varoja tai taloudellisia resursseja, joiden arvo on vähintään 100 000 euroa. Saman kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että 100 000 euron tai sitä suurempi kynnys voidaan saavuttaa myös toisiinsa kytkeytyvien mainittujen rikosten sarjalla, kun sen on tehnyt sama rikoksentekijä.

Syyttäjälaitos toteaa, että maksimirangaistus lainsäädännössämme säännöstelyrikoksen törkeälle tekomuodolle on rikoslain 46 luvun 2 pykälässä säännelty 4 vuotta vankeutta. Törkeää tekomuotoa koskevassa säännöksessä ei ole euromääräisiä rajoja. Ehdotus edellyttäisi myös kvalifiointia ilman

kokonaisarvostelua. Neuvotteluissa tulisi pyrkiä siihen, että pysytään lainsäädäntömme nykyisessä teon törkeyttä koskevassa kokonaisarvostelussa.

Lainsäädännössämme yllyttäminen huolimattomuudesta tapahtuvaan tekoon ei ole kriminalisoitu. Kyseisten tekomuotojen kriminalisointi olisi lainsäädännössämme vierasta.

Ehdotuksen 7 artikla koskee oikeushenkilöille määrättäviä seuraamuksia. Artiklan 1 kohdan mukaan vastuussa oleville oikeushenkilöille olisi voitava määrätä rikosoikeudellinen tai muu sakkorangaistus, julkisista etuuksista tai avusta vapauttaminen, julkisen rahoituksen ulkopuolelle sulkeminen, mukaan lukien tarjousmenettelyt, avustukset ja käyttöoikeussopimukset. Lisäksi kohdassa määritellään seuraamuksia, joista säätäminen jää jäsenvaltion harkintaan. Artiklan 2 ja 3 kohdassa on vähimmäissäännöt oikeushenkilöille tuomittavista sakoista. Kun kyse on 3 artiklan 2 kohdan alakohdassa h (iii)-(v) alakohdissa tarkoitetuista rikoksista, enimmäissakon tulee olla vähintään yksi prosentti oikeushenkilön maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta sakon langettamista edeltäneeltä tilikaudelta. Kun kyse on 3 artiklan 2 kohdan a-f, h (i) ja (ii) ja i alakohdassa tarkoitetuista rikoksista, enimmäissakon tulee olla vastaavasti vähintään viisi prosenttia oikeushenkilön maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta.

Syyttäjälaitos toteaa, että b-e kohdat eivät ole mahdollisia soveltaa tällä hetkellä lainsäännöstemme pohjalta. Tarkoituksenmukaista olisi, että kukin jäsenvaltio huolehtisi, että seuraamus on riittävän tehokas mutta valtiolle jäisi mahdollisuus valita oman lainsäädäntönsä pohjalta mahdolliset seuraamukset. Rikosoikeudelliset seuraamukset tulisi olla ne, jotka lainsäädännössämme jo on säännelty.

Tällä hetkellä lain säädäntömme mahdollistaa tuomita yhteisösakon määräksi 850-850.000 euroa. Liikevaihtoon ja tiettyyn prosenttimäärään liikevaihdosta perustuva

yhteisösakkovaatimus voi ylittää laissamme nyt säädetyn määrän. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi lainmuutostarvetta kansallisessa lainsäädännössämme. Kyseinen liikevaihtoon perustuva prosentuaalinen sakon määrääminen sinänsä yhtenäistäisi ja helpottaisi yhteisösakon mittaamista.

Ehdotuksen 8 artiklassa määritellään olosuhteet, joita tulee voida pitää raskauttavina, jos ne eivät jo kuulu rikoksen tunnusmerkistöön. Nämä koskevat rikoksen tekemistä järjestäytyneessä rikollisryhmässä, ammatillisen velvollisuuden vastaisesti, virkamiehenä tehtäväänsä suorittaessaan tai muuna henkilönä julkista tehtävää suorittaessaan.

Syyttäjälaitos toteaa, että lainsäädännössämme on erikseen virkamiehiä koskevat rikoslain 40 luvun säännökset, joten virkamiehenä tehty rikos ei sovellu rikoksen koventamisperusteeksi. Muutoin nykyinen lainsäädäntömme kattaa riittävästi artiklassa 8 ehdotetut koventamisperusteet.

Ehdotuksen 9 artiklan mukaan lieventävinä olosuhteina olisi voitava pitää sitä, että rikoksentekijä antaa tietoja, jotka auttavat toimivaltaisia viranomaisia tunnistamaan tai saattamaan muut rikoksentekijät vastuuseen teoistaan tai löytämään todisteita, kun viranomaiset eivät olisi voineet saada näitä tietoja muuten.

Syyttäjälaitos toteaa, että tällä hetkellä lainsäädäntömme ei mahdollista kyseistä seikkaa otettavan huomioon lieventävänä seikkana rangaistusta mitattaessa. Sinänsä kyseinen säännös olisi hyödyllinen väline lainsäädännössämme laajemminkin esimerkiksi syyteneuvottelussa.

Ehdotuksen 10 artiklan mukaan varojen takaisinhankintaa ja menetetyksi tuomitsemista koskevassa direktiivissä tarkoitettuna rikoshyötynä pidetään unionin rajoitustoimenpiteiden kohteena olevia varoja tai taloudellisia voimavaroja, joiden

osalta nimetty henkilö, yhteisö tai elin tekee tai osallistuu 3 artiklan 2 kohdan h alakohdan i tai ii alakohdassa tarkoitettuun rikokseen.

Syyttäjälaitos toteaa, että kaikki säännöksessä määritellyt tilanteet eivät sovellu kansallisessa lainsäädännössämme määriteltyyn rikoshyödyn menettämistä koskevaan sääntelyyn.

Lainsäädäntömme ei kata tilanteita, joissa laillisesti hankittu omaisuus on pakotteiden alaista ja pakotteita kierretään tämän sinänsä laillisesti hankitun omaisuuden osalta. Lainsäädäntömme lähtee siitä, että omaisuus on välittömästi rikoksella saatua tai sen sijaan tullutta omaisuutta tai sellaisen omaisuuden tuottoa tai sellaisen omaisuuden ja tuoton arvoa. Myös rikoksella saadun säästön arvo on konfiskoitavissa. Syyttäjälaitos yhtyy kirjelmän sivulla 10 asiasta kirjoitettuun ja esittää, että tässä direktiivissä tarkoitettu hyöty tulisi vastata EU:ssa valmistelussa olevan konfiskaatiodirektiivin hyötymääritelmää.

Ehdotuksen 12 artikla koskee rikosten tutkinnan aloittamisen, syyteoikeuden ja tuomitsemisen vanhentumista. Artiklan 2 kohdan mukaan ehdotuksen 3 ja 4 artiklassa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään viisi vuotta vankeutta, tulee voida tutkia, nostaa syytteeseen ja ratkaista tuomioistuimessa vähintään viiden vuoden ajan rikoksen tekemisestä. Artiklan 4 kohdassa on säännökset, jotka edellyttäisivät rangaistuksen täytäntöönpanolle viiden vuoden vanhentumisaikaa. Artiklassa määritellään myös eräitä poikkeuksia.

Syyttäjälaitos toteaa, että syyteoikeuden vanhentumisaika on lainsäädännössämme tältä osin kymmenen vuotta, jos ankarin rangaistus on yli kaksi vuotta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta.

Jukka Rappe

apulaisvaltakunnansyyttäjä

Tuire Tamminiemi

valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi